

JUDr. ZUZANA STAVROVSKÁ
komisárka pre osoby
so zdravotným postihnutím

SPRÁVA ÚRADU KOMISÁRA PRE OSOBY SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM

FEMINA Domov sociálnych služieb

Adresa zariadenia	FEMINA Domov sociálnych služieb, SNP 419, 980 22 Veľký Blh
Zriaďovateľ	Banskobystrický samosprávny kraj
Riaditeľ	JUDr. Jana Marková
Typ zariadenia	DSS
Kapacita zariadenia	100
Aktuálny počet klientok	100
Dátum výkonu monitoringu	9. apríl 2019
Monitoring vykonali	JUDr. Zuzana Stavrovská, Mgr. Eva Megová
Naša značka	M/009/2019/DSS
Samosprávny kraj	Banskobystrický

JUDr. Zuzana Stavrovská
komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím

Úrad komisára pre osoby
so zdravotným postihnutím
Račianska 153
831 54 Bratislava 35

Obsah

FEMINA Domov sociálnych služieb.....	1
Monitorovacia činnosť Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím.....	4
Monitorovací tím a spôsob hodnotenia	5
Metodológia.....	7
Informácie o zariadení sociálnych služieb	8
1. Právo na primeranú životnú úroveň (čl. 28 Dohovoru)	9
Materiálno-technické podmienky	9
1.1 Budova zariadenia	9
1.1.1 Bezbariérovosť	9
1.1.2 Bezpečnostné podmienky	10
1.2 Izbý klientok	10
1.3 Hygienické podmienky	11
1.4 Stravovanie	11
1.4.1 Oblečenie klientok.....	12
1.5 Hygiena a súkromie kliebok	12
1.5.1 Slobodná komunikácia	12
1.5.2 Návštevy.....	12
1.5.3 Voľnosť pohybu klientok a pobyt na čerstvom vzduchu.....	13
1.6 Stimulujúce prostredie.....	13
1.7 Spoločenský a osobný život.....	14
2. Právo na dosiahnutie najvyššieho možného štandardu fyzického a duševného zdravia (čl. 25 Dohovoru)	15
2.1 Dostupnosť zariadenia	15
2.2 Personálne obsadenie (odbornosť poskytovania soc. služieb).....	15
2.3 Starostlivosť o klientky	16
2.3.1 Individuálne plány klientok	16
2.4 Dostupnosť liekov	16
2.5 Podpora všeobecného a reprodukčného zdravia.....	16
3. Právo na uplatňovanie spôsobilosti na právne úkony, rovnosti pred zákonom, osobnej slobody a osobnej bezpečnosti (čl. 12 a 14 Dohovoru)	18
3.1 Preferencie a želania klientok	18
3.2 Spôsobilosť na právne úkony	18
3.3 Prístup k osobným informáciám	19

4. Právo na ochranu pred mučením alebo krutým, neľudským či ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestaním a ochrana pred vykorisťovaním, násilím, alebo zneužívaním (čl. 15 a 16 Dohovoru)	20
4.1 Prístup zamestnancov ku klientkam	20
4.2 Obmedzovacie prostriedky	20
4.3 Sťažnosti klientok	20
5. Právo na nezávislý spôsob života a na začlenenie sa do spoločnosti (čl. 19 Dohovoru)	21
5.1 Podpora nezávislého života	21
5.1.1 Finančné prostriedky klientok	22
5.2 Prístup k vzdelávaniu a pracovným príležitostiam	22
5.3 Právo na účasť na politickom a verejnom živote	23
5.4 Aktivity klientok	23
SUMARIZÁCIA OPATRENÍ pre FEMINA Domov sociálnych služieb	24
Termín plnenia ihneď	24
Termín plnenia do 31.12.2020	24
Termín plnenia priebežne	24

Monitorovacia činnosť Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím.

Prijatím zákona č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a o komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý nadobudol účinnosť 1. septembra 2015, bol v Slovenskej republike vytvorený základ fungovania nezávislej inštitúcie na zabezpečenie verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím v súlade s Parížskymi princípmi prijatými rezolúciou Valného zhromaždenia OSN č. 48/134 z 20. decembra 1993 o Vnútroštátnych inštitúciách na presadzovanie a ochranu ľudských práv. Slovenská republika tak splnila záväzok, ktorý jej vyplýval z Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím (ďalej len „Dohovor“) článku 33 ods. 2 – *Vykonávanie dohovoru na vnútroštátnej úrovni a monitorovanie*. Predmetný článok Dohovoru požaduje od štátu, ktorý je zmluvnou stranou tohto Dohovoru, aby vytvoril nezávislý mechanizmus na presadzovanie, ochranu a monitorovanie vykonávania Dohovoru, ktorý Slovenská republika ratifikovala. Dohovor nadobudol platnosť dňa 25. júna 2010 v súlade s článkom 45 ods. 2 a je publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 317/2010 Z. z. Opčný protokol k Dohovoru je publikovaný v Zbierke zákonov publikovaný pod č. 318/2010 Z. z.

Komisár na základe podnetu alebo z vlastnej iniciatívy posudzuje dodržiavanie práv osoby so zdravotným postihnutím, monitoruje dodržiavanie ľudských práv osoby so zdravotným postihnutím najmä vykonávaním nezávislého zisťovania plnenia záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná.

Cieľom monitoringov vykonávaných osobnými návštevami je identifikovať a súčasne zmapovať, akým spôsobom je zabezpečené dodržiavanie ľudských práv v zariadeniach sociálnych služieb, odhaliť systémové a ľudské nedostatky pri implementácii medzinárodných dohovorov. Nemenej dôležitým cieľom je aj pomocou analýz výsledkov z monitoringov pomôcť zabezpečiť vysokokvalitné služby v zariadeniach sociálnych služieb v budúcnosti.

V kontexte vyššie uvedeného je potrebné vnímať celý proces monitorovania zariadení sociálnych služieb v sociálnom systéme Slovenskej republiky, ktorý sme prednostne zamerali na celoročné pobytové zariadenia sociálnych služieb.

Z realizovaných monitoringov v zariadeniach sociálnych služieb s celoročnou pobytovou formou sme zistili, že mnohí poskytovatelia sociálnych služieb a zamestnanci týchto poskytovateľov sa stále „učia“ rozumieť uplatňovaniu ľudsko-právnej paradigmy, keď sa sociálne služby posúvajú od starostlivosti zameranej na saturovanie základných ľudských potrieb, k tvorbe, podpore a zabezpečeniu kvality života prijímateľov sociálnych služieb. Na druhej strane je dôležité, aby aj samotné klientky ako prijímatelia sociálnych služieb vnímali, že poskytovaná sociálna služba nie je otázkou charity, ani dobrej vôle poskytovateľov, za ktorú majú byť vďační a udržiavaní v nerovnovážnom postavení voči zamestnancom verejného, či neverejného poskytovateľa sociálnej služby. Veď sú to práve klientky, ktoré majú zastávať aktívnu pozíciu v sociálnych službách v súlade s verejným záujmom podpory kvality života prijímateľov sociálnych služieb a konceptu aktívneho občianstva. Za cestu, akým sa tento verejný záujem presadzuje, sa považuje koncept podmienok kvality podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách, prostredníctvom ktorého sa kvalita v sociálnych službách

vysvetľuje, implementuje i vyhodnocuje. Je potrebné nestrácať zo zreteľa, že pre kvalitu sociálnych služieb sú dôležité dve skutočnosti:

- a. zohľadnené a naplnené predstavy, subjektívne požiadavky a potreby klientok a ich rodín;
- b. objektivizované požiadavky na podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby stanovené v zákone o sociálnych službách alebo fakultatívne systémami manažérstva kvality.

O kvalite sociálnych služieb sa nedá hovoriť tam, kde sú precízne dodržiavané všetky objektivizované vonkajšie požiadavky na kvalitu služby, ale prijímateľ sociálnej služby je nespokojný, nešťastný a chce by sa vrátiť do svojho prirodzeného sociálneho prostredia. A naopak, je problematické hovoriť o kvalite v prípade, že klient je síce subjektívne spokojný, ale nie sú dodržiavané požiadavky determinujúcej dokumentácie, odborných postupov na poskytovanie sociálnych služieb.

Monitorovací tím a spôsob hodnotenia

Monitoring zariadenia som vykonala spolu s riaditeľkou Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím Mgr. Evou Megovou neohlásenou návštevou dňa 9. apríla 2019.

Návšteva zariadenia bola vykonaná neohlásene, monitorovací tím prijala pani riaditeľka zariadenia, ktorá bola osobne informovaná o začatí výkonu monitoringu a súčasne jej bolo odovzdané poverenie k výkonu monitoringu a vyžiadali sme si potrebnú dokumentáciu.

Zamestnancom Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím pri výkone monitoringu prislúchajú oprávnenia a povinnosti v zmysle zákona o komisárovi a zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov.

Monitoring mal formu dotazníkového šetrenia spojeného s rozhovormi s vedením, odbornými zamestnancami a klientkami, ako aj pozorovaním prostredia v zariadeniach sociálnych služieb s celoročnou pobytovou formou a bol štruktúrovaný nasledovným spôsobom:

1. stretnutie s vedením zariadenia sociálnych služieb, oboznámenie sa s dokumentáciou zariadenia, štruktúrou a profiláciou klientok podľa druhu zdravotného postihnutia, veku, mobility, spôsobilosti na právne úkony a agendou opatrovníctva;
2. prehliadka vonkajších a vnútorných priestorov;
3. osobné záležitosti klientok a ťažisko zamerania sociálnych služieb na klientku;
4. poskytovanie stravy;
5. kontakt s rodinou a program vo voľnom čase;
6. zdravotná a ošetrovateľská starostlivosť;
7. oboznámenie vedenia zariadenia sociálnych služieb s prvotnými zisteniami.

Údaje získané z dotazníkového šetrenia vykonaného vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb s celoročnou pobytovou formou sú významným podkladom pre:

1. podávanie návrhov a odporúčaní v prípade zistenia, že pri poskytovaní sociálnej služby v zariadení sociálnych služieb došlo k porušeniu alebo k ohrozeniu práv osôb so zdravotným postihnutím;
2. návrhy zmien platnej legislatívy v prípade zistenia, že platnou legislatívou a praxou sú porušované konkrétne články Dohovoru.

Metodológia

Hlavným prostriedkom hodnotenia zariadení je sada nástrojov Svetovej zdravotníckej organizácie QualityRights Tool Kit, založených na hodnotení a zlepšovaní štandardov kvality a ľudských práv v zariadeniach sociálnych služieb. QualityRights Tool Kit je rozdelený do piatich oblastí, ktoré zahŕňajú štandardy a kritériá. Oblasti sú zamerané na články Dohovoru 12 a 14 Rovnosť pred zákonom, Sloboda a osobná bezpečnosť, čl. 15 a 16 Ochrana pred mučením alebo krutým, neľudským či ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestaním a Ochrana pred vykorisťovaním, násilím a zneužívaním, čl. 19 Nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti, čl. 25 Zdravie a článok 28 Primeraná životná úroveň a sociálna ochrana. Všetky oblasti sa skladajú z jednotlivých štandardov a kritérií. Pri hodnotení postupuje monitorovací tím od detailného ku komplexnému, to znamená, že najprv hodnotia jednotlivé kritériá a potom na základe výsledkov hodnotia štandardy, ktoré sa následne premietajú do hodnotenia celej oblasti.

Oblasť	Štandard
Právo na primeranú životnú úroveň (Článok 28 Dohovoru)	Hodnotí sa technický stav budovy, podmienky pre spánok a dostatok súkromia klientok, hygienické podmienky, stravovanie, právo na slobodnú komunikáciu, či zariadenie má stimulujúce prostredie a hodnotí sa spoločenský a osobný život klientok a ich zapojenie do komunity.
Právo na najvyššiu dosiahnuteľnú úroveň fyzického a duševného zdravia (Článok 25 Dohovoru)	Hodnotí sa dostupnosť zariadenia pre klientok, ktorí potrebujú liečbu a podporu, personálne obsadenie a starostlivosť o klientok, dostupnosť liekov a podpora všeobecného a reprodukčného zdravia klientok.
Právo na uplatnenie spôsobilosti na práve úkony a právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. (Čl. 12 a 14 Dohovoru)	Hodnotí sa, či sú preferencie klientok prioritou pri poskytovaní sociálnej služby, postupy a záruky, zahŕňajúce starostlivosť založenú na slobodnom a informovanom súhlase klientky a prístup klientok k osobným informáciám o ich zdraví.
Ochrana pred mučením a iným krutým, neľudským alebo ponižujúcim zaobchádzaním. (Článok 15 a 16 Dohovoru)	Hodnotí sa právo klientok na ochranu pred slovným, duševným, telesným, alebo sexuálnym týraním a pred fyzickým a citovým zanedbávaním, či sú pre riešenie kríz používané alternatívne metódy namiesto používania obmedzovacích prostriedkov, či sú v zariadení používané medicínske postupy výhradne na základe slobodného a informovaného súhlasu klientok, zaistenie ochrany klientok pred mučením, krutým, neľudským a ponižujúcim zachádzaním a pred inými formami zneužívania či týrania.
Právo na nezávislý spôsob života a zapojenie do spoločnosti (Článok 19 Dohovoru)	Hodnotí sa, či sú klientky podporované v prístupe k miestu, kde môžu žiť a k finančným prostriedkom nevyhnutným pre život v spoločnosti, či majú prístup k vzdelávaniu a pracovným príležitostiam, či je podporované ich právo účasti na politickom a verejnom živote, ako aj dostatočné aktivity klientok v oblasti kultúrnych, náboženských, alebo voľnočasových činností.

Informácie o zariadení sociálnych služieb

Zariadenie DSS Femina (ďalej len „zariadenie“) poskytuje sociálne služby dospelým občanom so zdravotným postihnutím – ženám s duševnými poruchami a poruchami správania celoročnou formou pobytu. Kapacita zariadenia je 100 klientok a je plne vyťažená. Záujemcovia na stránke zariadenia získajú informáciu o obsadenosti a voľnej kapacite. Momentálne o miesto v tomto zariadení má záujem 7 potenciálnych klientok.

Zariadenie je situované v rozľahlom areáli historickej budovy kaštieľa s čiastočne upraveným parkom, ktorý ponúka klientkam rozmanité možnosti pracovnej činnosti a oddychu. Klientky majú k dispozícii záhradku, skleník, jazierko s rybičkami, lavičky, hojdačku. Môžu sa starať o kone, sliepky, pávy a mačky. V lete zamestnanci zariadenia pripravujú pre klientky nafukovací bazén.

Zariadenie sa zapojilo do Národného projektu Deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb – Podpora transformačných tímov ITMS2014-312041R446, ktorý realizuje Implementačná agentúra Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v spolupráci s partnermi: Radou pre poradenstvo v sociálnej práci, Slovenskou úniou podporovaného zamestnávania a Fakultou architektúry STU – Výskumným a školiacim centrom bezbariérového navrhovania – CEDA. Zariadenie plánuje vybudovať tréningový dom pre 10-12 žien, kúpu a úpravu 2 domov vo Veľkom Blhu a jedného domu v Rimavskej Sobote.

Zariadenie je výlučne ženské. I napriek snahe o umiestnenie mužov, čím by sa vytvorilo rodovo prirodzené prostredie, v existujúcich podmienkach to nie je možné, pretože by vznikol problém s vyhradením hygienických zariadení pre mužov.

Vedenie zariadenia má vyčlenené miestnosti na prízemí, na konci chodby. Tieto priestory sú všetkým voľne dostupné a vedenie pracuje v tesnom kontakte s klientkami a s prostredím, plnohodnotne ho vníma, nie je od neho odtrhnuté a rozumie potrebám a požiadavkám klientok.

1. Právo na primeranú životnú úroveň (čl. 28 Dohovoru)¹

Materiálno-technické podmienky

1.1 Budova zariadenia

Ako mnohé zariadenia aj toto zariadenie sa nachádza inštitucionálne v historicky prežitom veľkokapacitnom objekte, v kaštieli, ktorý bol postavený v 17. storočí. Stojí na okraji obce uprostred parku. Celý areál zariadenia je otvorený, exteriér je monitorovaný kamerami. Historická budova kaštieľa je plne obsadená a jej údržba vyžaduje značnú finančnú investíciu. Aj pri veľkom vynaloženom úsilí všetkých zamestnancov sú dvere do izieb obité, dlážky zošliapané, popraskané.

1.1.1 Bezbariérovosť

Vstup do areálu a tiež aj do hlavnej budovy je bezbariérový a nie je kontrolovaný. Pred budovou sa nachádza dostatočné množstvo parkovacích miest. Pamiatkovo-chránená budova neumožňuje implementáciu všetkých požiadaviek z hľadiska bariérovosti.

V budove chýba výťah, a preto je nutné pri premiestňovaní klientok používať schodolez. Na základe verejného obstarávania zariadenie plánuje dobudovať výťah.

Podľa vyjadrenia pani riaditeľky, vybudovanie výťahu v zariadení bolo súčasťou projektu „Požiarna bezpečnosť hlavnej budovy – kaštieľa“. Zriaďovateľ (Banskobystrický samosprávny kraj) rozhodol, že v zariadení zatiaľ nebude realizovaný projekt ako celok, ale bude rozdelený na etapy. V dôsledku toho zariadenie upravilo projektovú dokumentáciu tak, aby bolo možné výťah realizovať ako samostatne skolaudovateľnú stavbu. Zmena projektu bola vykonaná v mesiaci december 2019. V súčasnej dobe úrad zriaďovateľa realizuje verejné obstarávanie na predmetnú investíciu.

Vstup do podkrovného priestoru, určeného na bývanie 17 klientok, je možný len po strmých schodoch, čo znamená prístupnosť tejto peknej novovybudovanej časti zariadenia výlučne mobilným a samostatným klientkami.

¹ Osoby so zdravotným postihnutím majú právo na primeranú životnú úroveň, vrátane dostatočnej výživy, oblečenia a ubytovania a na ustavičné zlepšovanie životných podmienok. Uplatňovanie tohto práva sa má zabezpečiť bez diskriminácie ich zdravotného postihnutia. Okrem práva na životnú úroveň majú mať osoby so zdravotným postihnutím právo na sociálnu ochranu a preto je potrebné pre osoby so zdravotným postihnutím:

- a) zabezpečiť rovnaký prístup k službám zásobovania obyvateľstva čistou vodou a prístup k vhodným a cenovo dostupným službám, pomôckam a k iným formám pomoci pre potreby súvisiace so zdravotným postihnutím;
- b) zabezpečiť najmä ženám a dievčatám so zdravotným postihnutím a starším osobám so zdravotným postihnutím, prístup k programom sociálnej ochrany a k programom znižovania chudoby;
- c) zabezpečiť ich rodinám, ktoré žijú v chudobe, prístup k pomoci od štátu s úhradou výdavkov súvisiacich so zdravotným postihnutím vrátane vhodného vzdelávania, poradenstva, finančnej pomoci a odľahčovacích služieb;
- d) zabezpečiť prístup k programom verejnej bytovej výstavby;
- e) zabezpečiť rovnaký prístup k dávkam a programom dôchodkového zabezpečenia.

1.1.2 Bezpečnostné podmienky ²

Rizikové situácie sú súčasťou života každého človeka, pričom zariadenie nesie zodpovednosť za zníženie pravdepodobnosti, že dôjde k takejto situácii, ktorá by mohla viesť k ohrozeniu života či zdravia klientok.

Zariadenie má vypracovanú smernicu *Požiarny evakuačný plán* a smernicu *Pokyn na zabezpečenie ochrany pred požiarom v mimopracovnom čase*. V zariadení sa nachádzajú imobilné klientky, ktoré by v prípade vypuknutia požiaru neboli schopné samé opustiť budovu. Podľa usmernenia zriaďovateľa zariadenie zabezpečuje 1x ročne protipožiarne a evakuačné školenie pre všetkých zamestnancov a klientky zariadenia.

Zariadenie nemá pri lôžkach ležiacich klientok nainštalované signalizačné zariadenie. Zásadným predpokladom zaistenia bezpečnosti imobilných klientok je umožniť im privolať zamestnanca v prípade potreby, napr. náhleho zhoršenia zdravotného stavu, ale má slúžiť aj na privolanie zamestnanca v prípade potreby vysadenia na toaletu, či výmenu inkontinenčnej pomôcky. Zariadenie nemá signalizáciu v izbách ani v kúpeľniach a klientky sú odkázané buď na pomoc spolubývajúcej alebo musia zamestnanca privolať krikom.

1. Opatrenie

Zabezpečiť montáž signalizačného zariadenia ležiacim klientkam, ktoré budú schopné ho s ohľadom na svoje postihnutie ovládať a to tak, aby bolo pre nich dostupné z lôžka. Zároveň zaistiť príchod zamestnanca ku klientke, aby sa klientka, ktorá signalizáciu použije, vždy dovolala zamestnanca zariadenia.

Termín plnenia: do 31.12.2020

1.2 Izby klientok

Právo na súkromie je základným právom vyplývajúcim z mnohých ľudsko-právnych dokumentov. Izba pre klientky musí byť dôstojným prostredím poskytujúcim aspoň základnú mieru súkromia. Vzhľadom na možnosti budovy kaštieľa sú niektoré izby neútulné, veľkoplošné, až 6 lôžkové. Bývanie v takýchto izbách nerešpektuje právo na súkromie, garantované ľudsko-právnymi dokumentami.

Vytvorením podkrovných obytných priestorov dostalo 17 klientok možnosť žiť relatívne samostatne. Majú príjemne vybavené izby, ktoré si samy udržiavajú a upratujú. Majú k dispozícii plne vybavenú kuchynku, kde si pripravujú jednoduché jedlá teplej a studenej kuchyne, pečú a samostatne sa rozhodujú o jej využívaní. Ide o tréningový priestor pre budúce plnohodnotné zariadenie podporovaného bývania.

V tejto časti celkovo izby klientok vytvárajú dojem zladeného, funkčného priestoru. Nachádza sa tam televízor, rádio, na stenách sú dekorácie, fotografie, vlastné vyrobené predmety, na oknách záclony. Vybavenie izieb umožňuje klientkam sedieť, ležať, odkladať si veci osobne

² V súlade s prílohou č. 2 zákona o sociálnych službách, má mať poskytovateľ sociálnej služby vypracované postupy a pravidlá riešenia krízových situácií a systém preventívnych opatrení na predchádzanie vzniku krízových situácií.

potreby v uzamykateľnom priestore, prípadne uskutočňovať iné denné aktivity pri pracovnom stole. Hoci je nábytok zastaraný, vybavenie izieb klientok je dostatočné a klientky majú svoj komfort. Na izbách, kde počet lôžok prekračuje stanovený limit je potrebné mobilnými architektonickými deliacimi prvkami vytvoriť čo najväčšie súkromie.

Zamestnanci sa ku klientkam správajú zdvorilo, pred vstupom do izby zaklopú, rešpektujú súkromie a dôstojnosť klientok.

2. Opatrenie

Aktívne využívať všetky nástroje deinštitucionalizácie a tým vytvoriť skutočne vyhovujúce podmienky pre klientky tohto zariadenia. To by teda znamenalo elimináciu veľkoplošných izieb, odstránenie dnes existujúcich bariér a vytvorenie podmienok pre začlenenie dnešných klientok do spoločnosti, pri rešpektovaní ich limitovaných možností a schopností.

Termín plnenia: priebežne

3. Opatrenie

V spolupráci so zriaďovateľom vytvoriť model ďalšieho intenzívneho znižovania počtu klientok tak, aby podmienky bývania spĺňali minimálne zákonné požiadavky.

Termín plnenia: priebežne

1.3 Hygienické podmienky

Architektúra kaštieľa neumožňuje vytvorenie izieb so samostatným hygienickým priestorom. Všetky hygienické zariadenia sú spoločné. Väčšinou s architektonickými bariérami. Vedenie zariadenia si je týchto nedostatkov vedomé a rieši ich odstránenie v rámci daných možností so zriaďovateľom.

1.4 Stravovanie

Zariadenie má vlastnú jedáleň a kuchyňu, kde sa pripravuje strava pre klientky a pre zamestnancov. Stravovanie zodpovedá bežnému štandardu a neprekračuje limit zákona. V podkrovných izbách, kde bývajú viac samostatné klientky, je k dispozícii spoločná kuchynka, klientky si robia drobné nákupy samé a s radosťou si pripravujú jednoduché jedlá studenej a teplej kuchyne, upečú si koláče, s ktorými ponúkajú aj ostatné klientky. Celkovo je strava zabezpečená tak, aby rešpektovala predpísané diéty. Podľa zdravotných potrieb klientok sa strava, najmä mäso, melie.

Pitný režim je dodržiavaný, klientky počas dňa dostávajú čaj, vodu, alebo sirupovú vodu.

Strava sa v zariadení podáva v tomto časovom rozpätí:

- Raňajky od 7.30 hod. - do 08.30 hod.
- Desiata od 10.00 hod. - do 10.30 hod.
- Obed od 12.00 hod. - do 12.30 hod.
- Olovrant od 15.00 hod. - do 15.30 hod.
- Večera a tiež večera pre diabetikov od 17.00 hod. - do 18.00 hod.
- II. večera pre diabetikov od 20.00 hod. - do 20.30 hod.

1.4.1 Oblečenie klientok

V tejto oblasti sme nezaznamenali žiaden problém, klientky mali primerané a rôznorodé oblečenie zodpovedajúce bežnému štandardu a aktuálnemu počasiu. Klientky, ktoré sú dostatočne samostatné dbajú o svoj zovňajšok a oblečenie si vyberajú samé. Klientky odkázané na pomoc zamestnancov boli v čase našej návštevy oblečené čisto a primerane.

1.5 Hygiena a súkromie klientok

Hygiena klientok sa zabezpečuje denne kúpaním resp. sprchovaním, alebo podľa potreby (denne aj viackrát) pod dohľadom alebo s pomocou službukonajúceho personálu v závislosti od zdravotného stavu alebo od stupňa odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby.

Mobilné klientky si bežnú dennú toaletu vykonávajú sami, ostatné klientky v závislosti od odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby a zdravotného stavu vykonávajú bežnú dennú toaletu s pomocou službukonajúceho personálu.

Architektúra historickej budovy kaštieľa dáva minimálne možnosti na vytvorenie ideálnych podmienok pri sprchovaní a bežnej hygiene. V izbách ležiacich klientok sú stiesnené pomery a aj keď paraván, alebo zástena nie sú pre zamestnancov neznáme pojmy, v týchto izbách sa pri výkone hygienických činností bežne nevyužívajú.

1.5.1 Slobodná komunikácia

V tejto oblasti sme nezistili žiadne nedostatky. Klientky zariadenia sú otvorené komunikácii, zdieľajú svoje názory, čo dokazuje, že komunikačný štandard v zariadení je dobre nastavený. Klientky môžu používať vlastné rádioprijímače, magnetofóny, CD – prehrávače a televízne prijímače, pokiaľ tým nerušia pokoj ostatných klientok, najmä v čase nočného klľudu.

1.5.2 Návštevy

Čas nočného pokoja je stanovený od 22.00 do 06.00 hod. návštevne hodiny sú však neobmedzené, pričom návštevník musí rešpektovať nočný pokoj, klľud a nenarúšanie dobrých medziľudských vzťahov, bezpečnosti, ochrany zdravia klientok počas doby návštevy v akomkoľvek čase a hodine. Návštevy v zariadení sú neobmedzené, pokiaľ to prevádzkové podmienky umožňujú. Návštevami nemôže byť narušený poriadok, pokoj a plynulosť poskytovania sociálnych služieb zamestnancami.

1.5.3 Voľnosť pohybu klientok a pobyt na čerstvom vzduchu³

Vzťah s externým prostredím je otvorený. Autobusová zastávka sa nachádza v tesnej blízkosti vstupnej brány do zariadenia. Niektoré klientky chodia samé na nákupy v obci a v blízkom meste. Mobilné klientky sa počas dňa zdržiavajú mimo svojich izieb, trávajú čas rôznymi činnosťami.

Menej mobilné klientky sú pravidelne vysádzané a ak im ich zdravotný stav umožňuje, zúčastňujú sa na aktivitách, ktoré zariadenie ponúka. Tieto klientky nechodia von, na čerstvý vzduch, najmä z dôvodu, že „klientky nechcú“. Súčasťou poskytovanej sociálnej služby je tiež zaistenie možnosti pobytu na čerstvom vzduchu.

Nemožno sa stotožniť s tvrdením, že klientky nechcú ísť von. Z uvedeného dôvodu je nevyhnutné nastaviť pravidlá pre pobyt klientok na čerstvom vzduchu a robiť o tom záznamy do dokumentácie klientky. Keďže tieto pravidlá nie sú nastavené, klientky sú odkázané na vôľu, časové možnosti a ochotu zamestnancov, čo je stav nevyhovujúci, nekontrolovateľný a veľmi ľahko zneužívateľný.

4. Opatrenie

Odporúčame zaistiť všetkým klientkam (aj ležiacim) možnosť pravidelného pobytu na čerstvom vzduchu a robiť o tom záznamy do dokumentácie klientky. Nastaviť pravidlá pre pobyt klientok na čerstvom vzduchu a pravidelne túto oblasť monitorovať.

Termín plnenia: ihneď

1.6 Stimulujúce prostredie

Prostredie zariadenia pôsobí neosobne, inštitucionálne z dôvodu jeho umiestnenia v kaštieli. Iba niekoľko klientok má svoje izby upravené podľa svojich predstáv. Podkrovné priestory, v ktorých bývajú klientky síce nie sú ideálne umiestnené, ich vybavenie je však veľmi príjemné, domácke a doplnené osobnými predmetmi evokuje atmosféru skutočného domova. Naproti tomu imobilné klientky sú umiestnené v dvoch izbách, ktoré sú preplnené, nakoľko sú postele umiestnené blízko seba ich životný priestor a súkromie minimálne.

³ S otázkou miery slobody v zariadení sociálnych služieb súvisí tiež bezpečnosť klientok. Klientky majú právo na voľný pohyb a poskytovanie služby v čo najmenej obmedzujúcom prostredí. Poskytovateľ sociálnej služby je povinný vypracovať každému klientke podľa ustanovenia § 9 zákona o sociálnych službách, individuálny plán, ktorý vychádza z individuálnych potrieb, schopností a cieľov klientok, v ktorom sú jasne definované rizikové faktory a situácie, ktoré by mohli u konkrétnej klientky nastať a následne by mali byť vypracované také opatrenia, ktoré by predchádzali rizikovým situáciám a na ich prekonanie alebo riešenie. V týchto plánoch je potrebné, aby bolo uvedené aj to, či môžu klientky zariadenie opustiť sami, alebo len v doprovode zamestnancov. Pri klientkách, ktoré môžu samostatne opustiť zariadenie sa odporúča, aby oznámili svoj odchod a predpokladaný príchod.

1.7 Spoločenský a osobný život⁴

V rámci záujmovej a kultúrnej činnosti klientok zariadenie organizuje kultúrne programy a akcie v spoločenskej miestnosti, ako aj v areáli zariadenia. Klientky sa môžu zapojiť do fašiangovej zábavy, osláv dňa matiek a žien, Valentínskeho posedenia, Mikulášskeho a štedrovečerného posedenia. Pre klientky sú organizované návštevy divadla, múzeí, ale aj obchodov.

⁴ Podľa čl. 30 Dohovoru: osoby so zdravotným postihnutím majú mať prístup k informáciám o kultúre, k televíznym programom, filmom, divadlu a iným kultúrnym aktivitám a prístup k miestam určeným na kultúrne predstavenia alebo služby, ako sú divadlá, múzeá, kiná, knižnice a služby cestovného ruchu a v najväčšej možnej miere mali prístup k historickým pamiatkam a k významným miestam národného kultúrneho dedičstva. Ďalej je potrebné umožniť osobám so zdravotným postihnutím rozvíjať a využívať ich tvorivý, umelecký a intelektuálny potenciál nielen na ich vlastný prospech, ale aj na obohatenie celej spoločnosti.

2. Právo na dosiahnutie najvyššieho možného štandardu fyzického a duševného zdravia (čl. 25 Dohovoru) ⁵

2.1 Dostupnosť zariadenia

V tejto oblasti sme nezistili žiadne nedostatky, zariadenie je dostupné pre každého, kto potrebuje starostlivosť a podporu.

2.2 Personálne obsadenie (odbornosť poskytovania soc. služieb)

Zariadenie má 56 zamestnancov (z toho odborných 35 zamestnancov).

Riaditeľ	1
Sociálno-zdravotný úsek	35
vedúci úseku, sociálny pracovník, manažér kvality	1
sociálny pracovník	4
inštruktor sociálnej rehabilitácie	9
pracovný terapeut	4
zdravotná sestra	1
zdravotnícky asistent	5
opatrovateľ	11
Ekonomicko-prevádzkový úsek	20
Spolu zamestnanci	56

Zariadenie má vypracovanú smernicu o ochrane ľudských práv a slobôd. Zamestnanci sú poučení o ľudských právach ako aj o právach a slobodách klientok, aby bolo naplnené právo klientok na sebaurčenie, na rešpektovanie súkromia klientok, vytváranie podmienok, pre zabezpečenie práva klientok na bezpečie, či poskytovanie služby s prihliadnutím na

⁵ Osoby so zdravotným postihnutím majú právo na dosiahnutie najlepšieho možného zdravia bez diskriminácie na základe zdravotného postihnutia. Majú právo na rovnaký rozsah, kvalitu a štandard bezplatnej alebo cenovo dostupnej zdravotnej starostlivosti a programov a to aj v oblasti zdravotníckych programov zameraných na sexuálne a reprodukčné zdravie a programov v oblasti verejného zdravia určených pre celú populáciu. Osobám so zdravotným postihnutím je potrebné zabezpečiť prístup k zdravotnej starostlivosti vrátane liečebnej rehabilitácie, ktoré zohľadňujú rodový aspekt, najmä osobám so zdravotným postihnutím a) poskytovať rovnaký rozsah, kvalitu a štandard bezplatnej alebo cenovo dostupnej zdravotnej starostlivosti a programov, ktoré sa poskytujú ostatným osobám, a to aj v oblasti zdravotníckych programov zameraných na sexuálne a reprodukčné zdravie a programov v oblasti verejného zdravia určených pre celú populáciu; b) poskytovať zdravotnú starostlivosť, ktorú osoby so zdravotným postihnutím vrátane detí a starších osôb špecificky potrebujú v dôsledku svojho zdravotného postihnutia, a to vrátane včasného zistenia, prípadne intervencie a služby určené na minimalizáciu alebo prevenciu ďalšieho zdravotného postihnutia; c) poskytovať túto zdravotnú starostlivosť čo najbližšie k miestu bydliska danej osoby vrátane vidieckych oblastí; d) vyžadovať od zdravotníckych pracovníkov, aby osobám so zdravotným postihnutím poskytovali starostlivosť v tej istej kvalite ako ostatným osobám, a to aj na základe slobodného a informáciami podloženého súhlasu, okrem iného aj zvyšovaním povedomia o ľudských právach, dôstojnosti, nezávislosti a o potrebách osôb so zdravotným postihnutím prostredníctvom odborného vzdelávania a zverejňovania etických noriem pre verejnú aj súkromnú zdravotnú starostlivosť; e) zakázať diskrimináciu osôb so zdravotným postihnutím pri poskytovaní zdravotného poistenia a životného poistenia, ak toto poistenie povoľuje vnútroštátne právo, a toto poistenie sa musí poskytovať spravodlivým a primeraným spôsobom; f) zamedziť diskriminačné odopretie zdravotnej starostlivosti alebo zdravotníckych služieb alebo jedla a tekutín na základe zdravotného postihnutia.

individuálne potreby klientok. Zariadenie podporuje vzdelávanie zamestnancov zamerané na podporovanie ďalšieho zvyšovania odbornej spôsobilosti zamestnancov; pravidelnú supervíziu, ktorá napomáha zvyšovať kvalitu odbornej práce a podnecovať osobnostný rozvoj zamestnancov.

2.3 Starostlivosť o klientky

Dôležitým prvkom v poskytovaní sociálnych služieb je, aby zamestnanci mali o klientkách dostatok potrebných relevantných informácií, ktoré sú potrebné pre poskytovanie kvalitnej pomoci a podpory. Zamestnanci majú rešpektovať a podporovať rozvoj schopností, zručností a vedomostí klientky, zachovanie jej vlastnej identity, osobnej integrity, alebo osobnej nezávislosti, čo je v tomto zariadení dodržiavané.

Ošetrovateľská starostlivosť spočíva v pomoci pri dodržiavaní liečebného režimu, pri sprevádzaní do zdravotníckych zariadení (pri pravidelných kontrolách, pri akútnych stavoch, prehliadkach), pri diagnostike ochorení (odbery biologického materiálu, meranie fyziologických funkcií). Ošetrovateľskú starostlivosť zabezpečuje zdravotný personál. Pri vyžiadaných návštevách klientky v zdravotníckych zariadeniach sprievod zabezpečuje odborný personál.

2.3.1 Individuálne plány klientok⁶

Rozvíjanie osobných schopností klientky je nevyhnutné k tomu, aby sa znížila jej závislosť od sociálneho zariadenia aby boli schopné žiť samostatne mimo zariadenia. Každý klient by mal mať vypracovaný individuálny plán (§ 9 zákona o sociálnych službách). Klientky majú detailne vypracované individuálne plány, spolu s informáciami o ich osobnom živote, o tom, čo je pre ich dôležité, čo chcú dosiahnuť, doplnené fotodokumentáciou aktivít klientok (napr. cvičím, čítam, vyšívam, pracujem na dvore...) a tiež sú vypracované krátkodobé individuálne plány s dohodnutým cieľom, krokmi a dátumu budúcej revízie a kontroly pokroku.

2.4 Dostupnosť liekov

V tejto oblasti sme nezistili žiadne nedostatky. Zariadenie má dostatok potrebných liekov tak, aby pokryli potreby klientok. Klientky berú málo liekov, v zariadení sa robí pravidelná revízia potrebnosti liekov.

2.5 Podpora všeobecného a reprodukčného zdravia

V zariadení sa nenachádza relaxačná, rehabilitačná miestnosť. Tento druh terapie by pomohol v prípade menej mobilných klientok napr. masážami alebo fyzioterapeutickými cvičeniami.

⁶ Podľa ustanovenia § 9 ods. 1 zákona o sociálnych službách je poskytovateľ sociálnej služby povinný plánovať poskytovanie sociálnej služby podľa individuálnych potrieb, schopností a cieľov prijímateľa sociálnej služby, viesť písomné individuálne záznamy o priebehu poskytovania sociálnej služby a hodnotiť priebeh poskytovania sociálnej služby za účasti prijímateľa sociálnej služby (ďalej len „individuálny plán“). Ak je prijímateľ sociálnej služby fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím alebo fyzická osoba odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby, súčasťou individuálneho plánu je aj program sociálnej rehabilitácie.

Čiastočne sa tento nedostatok kompenzuje aktivitou v tanečnom krúžku, ktorý klientky s radosťou navštevujú. Samozrejme pre imobilné/menej mobilné klientky by relaxačné a/alebo fyzioterapeutické cvičenia mali veľkú hodnotu.

Lekárska starostlivosť je klientkam poskytovaná v zdravotnom stredisku v obci. To zahŕňa aj preventívne, zubné a gynekologické prehliadky. Niektoré klientky chodia k lekárovi samé, niektoré so sprievodom. Všeobecný lekár chodí pravidelne do zariadenia, psychiater 2 až 3 krát mesačne. Zariadenie vedie presnú evidenciu klientok s inkontinenciou. Klientky sú mesačne vážené a pri spozorovaní úbytku je situácia konzultovaná s lekárom.

3. Právo na uplatňovanie spôsobilosti na právne úkony, rovnosti pred zákonom, osobnej slobody a osobnej bezpečnosti (čl. 12 a 14 Dohovoru)⁷

3.1 Preferencie a želania klientok

Preferencie a želania klientok sú pre zamestnancov zariadenia dôležité. S klientkami udržiavajú priateľský vzťah a klientky sú zapájané do všetkých záležitostí, ktoré sa ich týkajú. Zamestnanci klientky rešpektujú, ponúkajú im právo výberu a vedú ich k zodpovednosti za seba, k seberealizácii a k samostatnosti.

3.2 Spôsobilosť na právne úkony⁸

V zariadení sa nachádza 100 klientok, z tohto počtu je 23 klientkam, ktoré sú pozbavené spôsobilosti na právne úkony a 2 klientkam, ktoré sú obmedzené v spôsobilosti na právne úkony opatrovníkom rodina, alebo blízka osoba. Zariadenie je opatrovníkom 56 klientkam, ktoré sú pozbavené spôsobilosti na právne úkony a 2 klientkam, ktoré sú obmedzené v spôsobilosti na právne úkony.

5. Opatrenie

Vypracovať informačné brožúry v ľahko čitateľnom jazyku obsahujúce informácie o možnosti a postupe vrátenia spôsobilosti na právne úkony.

Termín plnenia: do 31.12.2020

⁷ Podľa čl. 12 Dohovoru majú osoby so zdravotným postihnutím kdekoľvek právo na uznanie svojej osoby ako subjektu práva a majú spôsobilosť na právne úkony vo všetkých oblastiach života na rovnakom základe s ostatnými. Všetky opatrenia týkajúce sa uplatňovania spôsobilosti na právne úkony musia poskytovať primerané a účinné záruky s cieľom zabrániť zneužitiu v súlade s medzinárodným právom v oblasti ľudských práv, čo zabezpečí, aby opatrenia týkajúce sa uplatňovania spôsobilosti na právne úkony rešpektovali práva, vôľu a preferencie danej osoby, aby zabráňovali konfliktu záujmov a nenáležitému ovplyvňovaniu, aby boli primerané a prispôsobené situácii danej osoby, aby sa uplatňovali čo najkratšie a aby podliehali pravidelnej kontrole zo strany príslušného, nezávislého a nestranného orgánu alebo súdu. Majú rovnaké právo vlastníť alebo dediť majetok, spravovať svoje finančné záležitosti a mať rovnaký prístup k bankovým pôžičkám, hypotékam a iným formám finančného úverovania a zabezpečia, aby neboli svojvoľne zbavené svojho majetku.

Podľa čl. 14 Dohovoru majú osoby so zdravotným postihnutím právo, na rovnakom základe s ostatnými:

a) využívať právo na slobodu a osobnú bezpečnosť;

b) na to, aby neboli nezákonne alebo svojvoľne zbavené slobody, aby každé zbavenie slobody bolo v súlade so zákonom a aby existencia zdravotného postihnutia nebola za nijakých okolností dôvodom na zbavenie slobody. V prípade zbavenia slobody, majú na rovnakom základe s ostatnými nárok na záruky v súlade s medzinárodným právom v oblasti ľudských práv a aby sa s nimi zaobchádzalo v zhode s cieľmi a zásadami Dohovoru vrátane poskytnutia primeraných úprav.

⁸ Právne predpisy, v súlade s článkom 46 a 47 Ústavy SR, ktorá je základným zákonom štátu, zakotvujú také právne inštitúty, ktorými sa dôsledne zabezpečuje prístup k spravodlivosti a rovnosť pred zákonom osobám so zdravotným postihnutím. Osoby so zdravotným postihnutím majú kdekoľvek právo na uznanie svojej osoby ako subjektu práva a majú spôsobilosť na právne úkony vo všetkých oblastiach života na rovnakom základe s ostatnými.

6. Opatrenie

Podporovať klientky v podávaní návrhov na vrátenie spôsobilosti na právne úkony, prípadne zmenu pozbavenia na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony a poskytovať im účinnú podporu a pomoc pri ich podávaní.

Termín plnenia: priebežne

7. Opatrenie

Iniciovať na príslušnom súde návrh na zmenu opatrovníka v prípadoch, kde je zariadenie opatrovníkom z dôvodu konfliktu záujmu.

Termín plnenia: priebežne

Doklady klientok (občiansky preukaz, zdravotný preukaz) sú uschované u sociálnej pracovníčky, alebo u zdravotnej sestry, na základe súhlasu s úschovou.

Podľa ustanovenia § 11 ods. 2 zákona č. 224/2006 Z. z. o občianskych preukazoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o občianskych preukazoch“) je občiansky preukaz verejná listina, nesmie sa odovzdať alebo prijať ako predmet záložného práva, nesmie sa odovzdať alebo odobrať pri vstupe do objektu alebo na pozemok a nesmie sa odovzdať alebo odobrať v súvislosti s poskytovaním služieb.

Podľa ustanovenia § 14 ods. 1 písm. k) zákona o občianskych preukazoch sa odovzdanie preukazu ako predmet záložného práva alebo jeho odovzdanie pri vstupe do objektu na pozemok alebo v súvislosti s poskytovaním služieb považuje za priestupok, za ktorý možno podľa ods. 2 uložiť pokutu do 33 Eur.

8. Opatrenie

Viesť klientky, aby podľa svojich schopností vedeli bezpečne nakladať so svojimi dokladmi a za týmto účelom vytvoriť bezpečný ochranný priestor v izbách/skriniach klientok, kde by mohli mať uložené svoje doklady.

Termín plnenia: priebežne

3.3 Prístup k osobným informáciám⁹

Zariadenie má vypracovanú Zmluvu o zabezpečení poskytovania sociálnej služby v ľahko čitateľnom jazyku. Všetky informácie sú dostupné v ľahko čitateľnej forme, teda v zjednodušenej forme textu s použitím piktogramov a obrázkov, ktoré napomáhajú klientkam k ľahšiemu pochopeniu textu.

⁹ Podľa ustanovenia § 9 ods. 9 zákona o sociálnych službách je poskytovateľ sociálnej služby povinný s postupmi, pravidlami a podmienkami spracovanými v súlade s prílohou č. 2 písm. A oboznámiť svojich zamestnancov a prijímateľov sociálnej služby v im zrozumiteľnej forme. Všetky informácie určené pre klientky by mali byť dostupné v ľahko čitateľnej forme, teda v zjednodušenej forme textu s použitím piktogramov a obrázkov, ktoré napomáhajú klientkam k ľahšiemu pochopeniu textu. Ide o celý rad informácií, napr. o zmluvy o poskytovaní sociálnych služieb, o spôsobe podávania sťažností, o domácom poriadku a iné. Zároveň je dôležité, aby mali klientky k týmto dokumentom neustály bezproblémový prístup.

4. Právo na ochranu pred mučením alebo krutým, neľudským či ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestaním a ochrana pred vykorisťovaním, násilím, alebo zneužívaním (čl. 15 a 16 Dohovoru)¹⁰

4.1 Prístup zamestnancov ku klientkam

Počas našej návštevy sa zamestnanci správali ku klientkam úctivo, ľudsky, s porozumením. Do izieb vstupujú po zaklopaní, klientky oslovujú príjemne, milo.

4.2 Obmedzovacie prostriedky

V zariadení sa obmedzovacie prostriedky využívajú len výnimočne a ich používanie bolo riadne zaznamenané. V prípade vypätých situácií používajú zamestnanci verbálne uspokojenie, ak nepomáha, privolajú rýchlu zdravotnú pomoc.

4.3 Sťažnosti klientok¹¹

Zariadenie má vypracovanú smernicu O postupe prijímaní, evidovaní, vybavovaní a kontrole vybavovania nezhôd v podmienkach zariadenia. V zariadení je vytvorená Rada obyvateľiek, kde klientky komunikujú o tom, čo by chceli, alebo čo ich trápi. Klientky často prichádzajú priamo do kancelárie riaditeľky, ktorá je pre všetky klientky dostupná. Sťažnosti môžu podávať ústne, priamo sociálnemu pracovníkovi, písomne, prostredníctvom Rady klientok. Obyčajne sa tieto sťažnosti týkajú najmä stravy a spolunažívania klientok.

¹⁰ Podľa č. 15 Dohovoru nikto nesmie byť vystavený mučeniu ani krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu. Predovšetkým nikto nesmie byť bez svojho slobodného súhlasu vystavený lekárskeým alebo vedeckým pokusom.

Podľa čl. 16 Dohovoru je potrebné prijať všetky príslušné legislatívne, správne, sociálne, vzdelávacie a iné opatrenia na ochranu osôb so zdravotným postihnutím tak doma, ako aj mimo domova, pred všetkými formami vykorisťovania, násillia a zneužívania, a to aj so zreteľom na ich rodový aspekt. Okrem toho je potrebné prijať aj všetky príslušné opatrenia, aby sa zabránilo všetkým formám vykorisťovania, násillia a zneužívania najmä zabezpečením primeranej formy pomoci a podpory osobám so zdravotným postihnutím a pre ich rodiny a opatrovateľov zohľadňujúce ich pohlavie a vek, a to aj poskytovaním informácií a osvety o tom, ako predchádzať prípadom vykorisťovania, násillia a zneužívania a ako ich rozpoznávať a nahlasovať. Ďalej je potrebné zabezpečiť, aby podporné služby zohľadňovali vek a rod osoby so zdravotným postihnutím a druh zdravotného postihnutia. 3. V záujme toho, aby sa zabránilo výskytu akýchkoľvek foriem vykorisťovania, násillia a zneužívania, je potrebné zabezpečiť, aby nezávislé orgány účinne monitorovali všetky zariadenia a programy, ktoré majú slúžiť osobám so zdravotným postihnutím. 4. Ďalej je potrebné prijať všetky príslušné opatrenia vrátane poskytovania podporných služieb na podpore fyzickej, kognitívnej a psychologickéj regenerácie, rehabilitácie a sociálnej reintegrácie osôb so zdravotným postihnutím, ktoré sa stali obeťami akýchkoľvek foriem vykorisťovania, násillia a zneužívania. Táto regenerácia a reintegrácia sa musí uskutočňovať v prostredí, ktoré podporuje zdravie, pohodu, sebaúctu, dôstojnosť a nezávislosť danej osoby a zohľadňuje jej špecifické potreby podmienené rodom a vekom.

¹¹ Podľa kritéria 9.2 Prílohy č. 2 zákona o sociálnych službách má poskytovateľ sociálnej služby rešpektovať právo klientok na vyjadrenie spokojnosti alebo nespokojnosti s kvalitou poskytovaných a zabezpečovaných sociálnych služieb. Vyjadrenie nespokojnosti so sociálnymi službami prijímateľom sociálnej služby nie je podnetom ani dôvodom na vyvodzovanie dôsledkov, ktoré by prijímateľovi sociálnej služby spôsobili akúkoľvek ujmu.

5. Právo na nezávislý spôsob života a na začlenenie sa do spoločnosti (čl. 19 Dohovoru) ¹²

5.1 Podpora nezávislého života ¹³

Zmyslom poskytovania sociálnych služieb je predovšetkým nahradiť klientke v čo najväčšej možnej miere jej domov, naplňať jej individuálne potreby a pomáhať jej, aby bola v čo najviac samostatná v každodenných činnostiach.

Niektoré klientky prichádzajú do zariadenia priamo z detského domova, často bez základných zručností, absolútne nepripravené na osamotenie. Zariadenie by malo informovať klientky o komunitnom živote a dostupnom bývaní, ako aj o finančných zdrojoch potrebných pre takýto život (sociálne dávky, invalidný dôchodok...).

9. Opatrenie

Systematicky informovať klientky o možnostiach komunitného života, o prípadnom dostupnom bývaní (napr. o zariadení podporovaného bývania), alebo inej verejnej služby podľa jej potrieb, schopností a cieľov, o finančných zdrojoch nevyhnutných pre nezávislý spôsob života a na začlenenie do spoločnosti.

Termín plnenia: priebežne

Ako nás informovala pani riaditeľka, v decembri 2019 zriadilo zariadenie v priestoroch domu služieb obce Veľký Blh tréningové pracovisko – krajčírsku dielňu a dielňu na výrobu a pečenie oblátok, čím sa zariadenie výraznejšie začlenilo do komunity.

V krajčírskej dielni ponúkajú šitie toaletných vrecúšok a vrecúšok na obuv pre školy a škôlky, tiež vyrábajú látkové hračky, eko-tašky pre dôchodcov, dekoračné predmety a ponúkajú úpravu a opravu odevov za symbolické ceny.

¹² Podľa čl. 19 Dohovoru osoby so zdravotným postihnutím majú právo na plné začlenenie a zapojenie sa do spoločnosti. Preto je nevyhnutné zabezpečiť, aby:

a) osoby so zdravotným postihnutím mali možnosť zvoliť si miesto pobytu, ako aj to, kde a s kým budú žiť na rovnakom základe s ostatnými a aby neboli nútené žiť v určitom konkrétnom prostredí;

b) osoby so zdravotným postihnutím mali prístup k celému spektru podporných služieb, či už domácich alebo pobytových a ďalších komunitných podporných služieb vrátane osobnej asistencie, ktoré sú nevyhnutné pre nezávislý život v spoločnosti a pre začlenenie sa do nej a ktoré zabraňujú izolácii a segregácii v spoločnosti;

c) komunitné služby a zariadenia pre širokú verejnosť boli za rovnakých podmienok prístupné osobám so zdravotným postihnutím a aby zohľadňovali ich potreby.

¹³ Jednou z povinností poskytovateľa sociálnej služby uvedených v ustanovení § 7 zákona o sociálnych službách je spolupracovať s rodinou, obcou a komunitou pri utváraní podmienok na návrat prijímateľa sociálnej služby poskytovanej v zariadení s celoročnou pobytovou formou do prirodzeného rodinného prostredia alebo komunitného prostredia s prednostným poskytovaním sociálnej služby terénnou formou, ambulantnou formou alebo týždennou pobytovou formou, a to so súhlasom prijímateľa sociálnej služby a pri rešpektovaní jeho osobných cieľov, potrieb, schopností a zdravotného stavu.

5.1.1 Finančné prostriedky klientok

Klientky majú vlastné individuálne účty vedené v banke, ku ktorým majú vydané platobné karty. Pravidelne dostávajú vreckové vo výške celej sumy 25% životného minima. Pri príchode do zariadenia sa s každou klientkou spíše osobná karta majetku (súpis majetku). Pri preberaní opatrovníctva dokladá predchádzajúci opatrovník vyhlásenie o finančnom stave klientky.

V zariadení sú aj klientky s nízkymi dôchodkami, ktoré pravidelne generujú dlh za poskytovanie sociálnej služby. V takom prípade zariadenie vedie pohľadávku a ak je to možné rieši záležitosť s rodinnými príbuznými alebo je spísaná dohoda o uznaní dlhu a pohľadávka je riešená v dedičskom konaní.

V zariadení sú klientky, nad ktorými striehne strašiak exekúcií z úverov zobratých na ich meno inými osobami.

10. Opatrenie

Klientky, ktoré sú obmedzené/pozbavené spôsobilosti na právne úkony, pravidelne informovať o stave ich financií.

Termín plnenia: priebežne

Začlenenie do spoločnosti je pre mnohé klientky neznámy pojem, preto oceňujeme, že zariadenie robí nácviky zručností manipulácie s peniazmi klientok. Organizuje burzy, kde si klientky môžu vymieňať, či kupovať veci. Zariadenie má vytvorenú vlastnú menu 1 femina = 1 Euro. **V tomto by sme odporučili, aby zariadenie na nácvik zručností používalo hodnotovo peniaze označené eurom, čím sa používanie peňazí stane reálnejším.**

5.2 Prístup k vzdelávaniu a pracovným príležitostiam

Právo osôb so zdravotným postihnutím na prácu zahŕňa právo na možnosť živiť sa slobodne zvolenou prácou alebo prácou prijatou na trhu práce a právo na pracovné prostredie, ktoré je otvorené, začleňujúce a prístupné osobám so zdravotným postihnutím.

Zariadenie síce spolupracuje s miestnym úradom, avšak možnosti zamestnania sú veľmi limitované a pre klientky tohto zariadenia táto ponuka nie je aktuálne využívaná.

11. Opatrenie

Využiť intenzívnejšiu spoluprácu s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v oblasti zamestnávania klientok, ktoré sú spôsobilé a schopné vykonávať drobné pomocné práce (doložené lekárske posudky).

Termín plnenia: priebežne

5.3 Právo na účasť na politickom a verejnom živote ¹⁴

Podľa vyjadrenia klientok, zariadenie im umožňuje zúčastňovať sa volieb. Klientky mali vybavené voličské preukazy a volili priamo v zariadení.

5.4 Aktivity klientok ¹⁵

Zariadenie zabezpečuje pre svoje klientky rôzne voľnočasové aktivity, výlety, návštevy, posedenia s pánom farárom.

Klientky sa môžu zapojiť v rámci ergoterapie do prác v záhrade, pomáhať v kuchyni, alebo pri upratovaní, či žehlení. V kuchynkách sa učia variť, piecť a stolovať. Starostlivosť o zvieratá je spojená s felinoterapiou (starostlivosťou o mačku) a canisterapiou (starostlivosťou o psa). V rámci arteterapie klientky radi maľujú (učia sa rôznym technikám: olejomaľbe, akvarelu, maľbe na sklo). Klientky sa môžu zúčastniť aj dramatoterapie, kde nacvičujú kultúrne programy a rôzne scény.

Klientky sa aktívne zapájajú do spoločenského života zariadenia, obce Veľký Blh, okolitých obcí, ako aj okresného mesta Rimavská Sobota. Kultúrne a folklórne vystúpenia sú známe v okrese ako aj v širšom okolí.

¹⁴ Volebné právo je všeobecne zaručené Ústavou Slovenskej republiky, ako aj Listinou základných práv a slobôd. Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím v článku 29 ods. a) vyžaduje, aby sa zaistilo, aby sa osoby so zdravotným postihnutím mohli účinne podieľať na politickom a verejnom živote na rovnakom základe s ostatnými, a to priamo, alebo prostredníctvom slobodne zvolených zástupcov vrátane práva a možnosti osôb so zdravotným postihnutím voliť a byť zvolení.

¹⁵ Aktivity každej klientky v priebehu celého dňa by mali vychádzať z jej individuálnych potrieb a mali by smerovať k zmysluplnému tráveniu času, podpore jej sebestačnosti a samostatnosti. Zariadenie by malo zabezpečiť každej klientke možnosť zúčastniť sa týchto činností. Podľa ustanovenia § 7 ods. a) zákona o sociálnych službách je poskytovateľ sociálnej služby povinný prihliadať na individuálne potreby prijímateľa sociálnej služby, b) aktivizovať prijímateľa sociálnej služby podľa jeho schopností a možností.

SUMARIZÁCIA OPATRENÍ pre FEMINA Domov sociálnych služieb

Termín plnenia ihneď

Opatrenie	číslo
<i>Odporúčame zaistiť všetkým klientkam (aj ležiacim) možnosť pravidelného pobytu na čerstvom vzduchu a robiť o tom záznamy do dokumentácie klientky. Nastaviť pravidlá pre pobyt klientok na čerstvom vzduchu a pravidelne túto oblasť monitorovať.</i>	4

Termín plnenia do 31.12.2020

Opatrenie	číslo
<i>Zabezpečiť montáž signalizačného zariadenia ležiacim klientkam, ktoré budú schopné ho s ohľadom na svoje postihnutie ovládať a to tak, aby bolo pre nich dostupné z lôžka. Zároveň zaistiť príchod zamestnanca ku klientke, aby sa klientka, ktorá signalizáciu použije, vždy dovolala zamestnanca zariadenia.</i>	1
<i>Vypracovať informačné brožúry v ľahko čitateľnom jazyku obsahujúce informácie o možnosti a postupe vrátenia spôsobilosti na právne úkony.</i>	5

Termín plnenia priebežne

Opatrenie	číslo
<i>Aktívne využívať všetky nástroje deinštitucionalizácie a tým vytvoriť skutočne vyhovujúce podmienky pre klientky tohto zariadenia. To by teda znamenalo elimináciu veľkoplošných izieb, odstránenie dnes existujúcich bariér a vytvorenie podmienok pre začlenenie dnešných klientok do spoločnosti, pri rešpektovaní ich limitovaných možností a schopností.</i>	2
<i>V spolupráci so zriaďovateľom vytvoriť model ďalšieho intenzívneho znižovania počtu klientok tak, aby podmienky bývania spĺňali minimálne zákonné požiadavky.</i>	3
<i>Podporovať klientky v podávaní návrhov na vrátenie spôsobilosti na právne úkony, prípadne zmenu pozbavenia na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony a poskytovať im účinnú podporu a pomoc pri ich podávaní.</i>	6
<i>Iniciovať na príslušnom súde návrh na zmenu opatrovníka v prípadoch, kde je zariadenie opatrovníkom z dôvodu konfliktu záujmu.</i>	7
<i>Viesť klientky, aby podľa svojich schopností vedeli bezpečne nakladať so svojimi dokladmi a za týmto účelom vytvoriť bezpečný ochranný priestor v izbách/skriniach klientok, kde by mohli mať uložené svoje doklady.</i>	8
<i>Systematicky informovať klientky o možnostiach komunitného života, o prípadnom dostupnom bývaní (napr. o zariadení podporovaného bývania), alebo inej verejnej službe podľa jej potrieb, schopností a cieľov, o finančných zdrojoch nevyhnutných pre nezávislý spôsob života a na začlenenie do spoločnosti.</i>	9
<i>Klientky, ktoré sú obmedzené/pozbavené spôsobilosti na právne úkony, pravidelne informovať o stave ich financií.</i>	10
<i>Využiť intenzívnejšiu spoluprácu s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v oblasti zamestnávania klientok, ktoré sú spôsobilé a schopné vykonávať drobné pomocné práce (doložené lekárske posudky).</i>	11